

22.10.2018

Asia/9

§ 658

Helsingin ja Turun yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023

HEL 2018-010130 T 11 00 01

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi Helsingin ja Turun kaupunkien kolmannen yhteisen Itämeri-toimenpideohjelman Helsingin kaupungin osalta vuosiksi 2019–2023 ja jatkaa Itämerihaasteen kumppaniverkoston tukemista ja kehittämistä.

Kaupunginhallitus totesi, että kaupungin toimialat huomioivat toimenpideohjelman ja sen toimenpiteet talousarvion puitteissa.

Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023 tukee seuraavien päämäärien saavuttamista: Kirkkaat rannikkovedet, hyvinvoiva meriluonto, puhdas ja turvallinen vesiliikenne, suunnitelmallinen vesialueiden käyttö ja aktiivinen Itämeri-kansalaisuus

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Itämerihaaste Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019-2023

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Tiivistelmä

Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen toimenpideohjelma 2019–2023 toteuttaa kaupunkistrategiaa 2017–2021, jonka mukaan ”Helsinki vaalii arvokasta luontoaan ja toimii kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Helsingin vesistöjen, sekä pienvesien että rannikkovesien tilaa parannetaan ja kiinnitetään huomiota vaelluskalakantojen elpymiseen.”

Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöohjelma, hulevesiohjelma ja Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma sisältävät Itämeri-toimenpideohjelmaa tukevia tavoitteita ja toimia. Vuoden 2018 aikana valmisteltavan merellisen strategian yksi lähtökohta on merellisyyden sekä saariston, rantojen ja meren toimintojen ja palveluiden kehittäminen aina herkän saaristoluonnon, ainutlaatuisen Itämeren ja monikerroksisen kulttuuriperinnön ehdoilla. Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023 toteuttaa monia kaupunkistrategian ja merellisen strategian meren tilaan ja meriluontoon liittyviä vesiensuojelutavoitteita. Toimenpideohjelmassa hyödynnetään myös synergioita ilmastonmuutoksen hillinnän ja kiertotalouden sitoumusten sekä vesiensuojelun tavoitteiden välillä.

Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023 toteuttaa omalta osaltaan myös YK:n kestävän kehityksen tavoitteita 2030 sekä Itämeren suojelukomission toimintaohjelman, EU:n Itämeri-strategian ja Suomen Itämeren alueen strategian tavoitteita.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Helsinki ja Turku julkaisivat ensimmäisen yhteisen Itämeri-toimenpideohjelmansa ja käynnistivät Itämerihaaste-verkostoaloitteen vuonna 2007. Meri ja sen tila nähtiin tärkeäksi strategiseksi menestystekijäksi kaupungeille. Kahden Itämeri-toimenpideohjelman ja vuosikymmenen aikana on toteutettu kymmeniä konkreettisia toimia kaupunkien oman vesistökuormituksen vähentämiseksi ja toimintatapojen kehittämiseksi. Lisäksi Itämerihaasteen verkostokumppanit, joita on tällä hetkellä 270 organisaatiota Suomesta ja muista Itämeren maista, ovat tehneet satoja tekoja lähivesiensä ja koko Itämeren hyväksi. Useita kansainvälisiä kehittämishankkeita on toteutettu, on perustettu Itämeren suojelun ekonomin lahjoitusprofessorin Helsingin yliopistoon ja Turussa on käynnistetty Saaristomeren Suojelurahasto.

Järjestelmällisellä vesiensuojelutyöllä on saavutettu Itämerellä jo paljon; esimerkiksi ravinnekuormitus on pienentynyt merkittävästi ja tämä on korostunut Suomenlahdella, jossa fosforikuormitus on vähentynyt vuosituhanen vaihteestakin lähes 60 %. Silti Itämeren ja rannikkovesien tila edelleen huono. Itämeren suojelukomission HELCOMin tänä keväänä julkaiseman laajan raportin mukaan rehevöityminen on edelleen vakava ongelma lähes koko Itämerellä, myös Suomenlahden ja Saaristomeren rannikkoseuduilla ja Helsingin ja Turun edustalla. Lisäksi lukuisia haitallisia kemikaaleja sekä mikromuoveja löytyy vesiympäristöistä hälyttävän paljon. Uusimmat tiedot ilmastonmuutoksen vaikutuksista Itämereen ja sen rantavaltioihin ovat huolestuttavia. Näistä syistä monet Itämeren ekosysteemit ja elinympäristöt ovat uhattuina.

Kaupunkien rannikkoalueiden virkistysarvo Suomenlahdella, Saaristomerellä ja koko Itämerellä on kuitenkin hyvin suuri ja kasvaa, jos meren tilaa saadaan parannettua

Viime vuosina on saatu uutta tietoa Itämeren ekosysteemipalveluiden hyötyjen arvosta, joka on pelkästään avomerialueilla noin neljä miljardia euroa. Muutenkin ns. sinisessä taloudessa on edelleen miljardien eurojen arvonlisäyksen potentiaali – mutta se perustuu meriympäristön hyvään tilaan, elinvoimaiseen meriluontoon ja luonnon monimuotoisuuteen. Erityisesti kunnilla ja kaupungeilla on merkittävä potentiaali sekä vesien tilan parantamisessa että puhtaan liiketoiminnan kehittämisessä ja myös parantuneen meriympäristön taloudellisten hyötyjen korjaamisessa.

Helsingin ja Turun kaupunkien Itämeri-toimenpideohjelma 2019–2023

Itämerihaasteen visiona on puhdas, tuottava ja yhteinen Itämeri. Tärkeää on yhdistää ilmastonmuutoksen hillintään ja ravinnekuormituksen vähentämiseen liittyviä toimia. Helsingin ja Turun kaupungit voivat omassa toiminnassaan sekä Itämerihaasteen kumppaniverkoston ja muun yhteistyön kautta laajasti Itämeren valuma-alueella edistää kestävän tulevaisuuden edellytyksiä. Itämeri-toimenpideohjelmassa 2019–2023 huomioidaan aiempaa vahvemmin se, että ilmaston muuttuessa meren ja rannikkovesien kuormitus lisääntyy.

Kaupunkien omien toimien lisäksi uusia toimijoita haastetaan edelleen mukaan yhteistyöhön ja nykyisiä Itämerihaasteen verkostokumppaneita kannustetaan uudistamaan omat toimenpideohjelmansa ja sitoutumaan uusiin toimiin Itämeren hyväksi. Yhteisellä aloitteellaan ja kolmannen toimenpideohjelman myötä Helsingin ja Turun kaupungit ovat edelleen Itämeri-työn aktiivisia suunnannäyttäjiä ja merkittäviä toimijoita Itämeren alueella.

Toimenpideohjelman 2019–2023 päämäärät – viisi toiminnan aaltoa Itämeren hyväksi:

1. Kirkkaat rannikkovedet

Rehevöityminen on keskeinen Itämeren ja sen valuma-alueella sijaitsevien sisävesien ongelma. Se haittaa monella tavalla koko meriekosysteemiä sekä oleellisesti heikentää meren tarjoamia hyötyjä liittyen esimerkiksi virkistyskäyttöön, matkailuun ja kalastukseen. Helsingin ja Turun kaupungeille meri on tärkeä kilpailukykytekijä ja kaupunkilaisten viihtyvyyden lähde.

Teeman toimenpiteiden tavoitteena on vähentää kaupungeista ja niiden valuma-alueilta eri lähteistä sisävesistöihin ja Itämereen tulevaa kiin-

toaineen ja rehevöittävien ravinteiden, fosforin ja typen, kuormitusta. Lisäksi tehostetaan ravinteiden hyötykäyttöä ja kierrätystä kaupunkien prosesseissa sekä tavoitellaan ravinneneutraalisuutta. Ravinnekuormituksen vähentämistoimissa huomioidaan ilmalaskeuman sekä meren sisäisen kuormituksen merkitys.

2. Hyvinvoiva meriluonto

Haitalliset aineet kuten pysyvät orgaaniset yhdisteet sekä meren roskaantumisen ja melu vaikuttavat haitallisesti meriympäristöön, ihmisen terveyteen ja meriympäristön virkistyskäyttöön sekä aiheuttavat taloudellista haittaa rannikon elinkeinotoiminnalle.

Teeman toimenpiteiden tavoitteena on alentaa haitallisten aineiden pitoisuuksia, roskaantumista ja melua meriympäristössä niin, että meriluonto voi hyvin ja meren ekologisesti hyvä tila saavutetaan. Näin meren hyötykäyttö on kestäväällä pohjalla. Kuormituksen vähentämistoimissa tarkastellaan meriluontoa kokonaisuutena (ml. kalasto, luodot ja saaristo).

3. Puhdas ja turvallinen vesiliikenne

Meriliikenne Itämerellä ja erityisesti Suomenlahdella on jatkanut kasvuun viime vuosina voimakkaasti ja kasvun ennustetaan edelleen jatkuvan. Erityisen merkittävästi ovat lisääntyneet öljy- ja kemikaalikuljetukset sekä matkustajaliikenne. Myös vapaa-ajan veneily, joka on tärkeä rannikkovesien ja sisävesien virkistyskäyttömuoto, tuo vesille kymmeniä tuhansia aluksia. Vesiliikenteen lisääntyessä myös onnettomuusriski Itämerellä kasvaa.

Teeman toimenpiteiden tavoitteena on vähentää ja ehkäistä erikokoisten alusten ravinteiden ja haitallisten aineiden päästöjä ilmaan, maahan ja veteen, sekä varmistaa riittävä öljy- ja kemikaalionnettomuuksien ennaltaehkäisy ja varautua torjuntatoimiin. Vesiliikenteeseen liittyvissä toimissa huomioidaan kestäväen yksityisveneilyn tukeminen sekä kaupunkien oman vesireittiliikenteen kehittäminen saariston saavutettavuuden parantamiseksi ja vesiliikenteen turvallisuuden lisäämiseksi.

4. Suunnitelmallinen vesialueiden käyttö

Merialueisiin ja vesiin kohdistuvat moninaiset yhteiskunnan käyttömuodot, tarpeet ja toiminnot aiheuttavat paineita sekä ympäristölle että vesialueiden kestäväälle käytölle. Samalla mm. ilmastonmuutoksen takia kuormitusriskit ovat lisääntymässä ja haitalliset vieraslajit aiheuttavat huolta.

Teeman toimenpiteiden tavoitteena on täydentää tietoa vedenalaisesta luonnosta (luontotyytit ja lajisto) kaupunkien merialueilla ja toteuttaa monikäytön periaatetta. Näin suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito ottavat huomioon samoille alueille kohdistuvia erilaisia toimintoja sekä ympäristön ja ihmispaineiden muutoksia. Tällöin kyetään sovittamaan yhteen esimerkiksi matkailua, virkistyskäyttöä, ennallistamista ja luonnon monimuotoisuuden suojelua kaupunkien merialueella ja saaristossa sekä varautumaan ristiriitoihin käyttömuotojen välillä. Suunnitelmallisessa vesialueiden käytön kehittämisessä huomioidaan omistajuuden ja yhteisöllisyyden parantaminen vesialueiden hoidossa sekä merialuesuunnittelu.

5. Aktiivinen Itämeri-kansalaisuus

Tietoisuuden edistäminen on välttämätön ja tehokas väline kaupunkien palveluissa sekä yhteistyökumppaneiden, kaupunkien palvelu- ja tavaran toimittajien ja asukkaiden keskuudessa, kun pyritään vaikuttamaan merta koskeviin mielipiteisiin, asenteisiin ja päätöksiin. Pelkkä ympäristötietoisuus ei kuitenkaan riitä, vaan tarvitaan aktiivista ympäristövastuullista toimijuutta.

Teeman toimenpiteiden tavoitteena on lisätä tietoisuutta Itämeren tilasta ja siihen vaikuttamisesta sekä vahvistaa asukkaiden ja erilaisten sidosryhmien kuten yritysten, yhdistysten ja oppilaitosten osallisuutta ja Itämeri-kokemuksia. Tämä tarkoittaa kokemusta siitä, miten omalla toiminnalla omassa viiteryhmissään voi vaikuttaa ja kuinka vesien tilan parantaminen luo myös taloudellisia mahdollisuuksia ja lisää kilpailukykyä. Aktiivisen Itämeri-kansalaisuuden toimet kattavat myös yhteistyön Itämerihaasteen kumppaniverkoston organisaatioiden kanssa ja verkoston kehittämisen.

Itämerihaasteen Helsingin kaupungin sisäinen työryhmä

Kaupunginjohtaja päätti johtajistokäsittelyssä 8.9.2000 § 77 perustaa Itämerihaasteen kaupungin sisäisen työryhmän, jonka tehtävänä on kaupungin Itämerihaasteeseen liittyvien toimien seuraaminen ja kehittäminen. Työryhmän kokoonpano tarkistetaan toimenpideohjelman hyväksymisen jälkeen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

22.10.2018

Asia/9

-
- 1 Itämerihaaste Helsingin ja Turun kaupunkien yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2019-2023

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Tiedoksi

Toimialat

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566